

Natuurontwikkeling in het Rivierengebied

Henk Siebel (IBN-DLO, Postbus 23, 6700 AA Wageningen)

Een opvallend verschijnsel in natuurontwikkelingsterreinen langs de grote rivieren is de aanwezigheid van uitgebreide ruigtekruidenvegetaties. Om kansen van andere soorten in de uiterwaarden aan te geven, is het zinvol na te gaan door welke factoren deze ruigte kan worden teruggedrongen.

Rivieren hebben een sterk eutrofiërende werking op de uiterwaarden wat het ontstaan van ruigte bevordert. Terwijl andere verontreinigingen in het rivierwater afnemen blijft de nutriëntenbelasting hoog. Na afgraven van de voedselrijke top laag zal er opnieuw voedselrijk slib in de zich hier ontwikkelende vegetatie worden ingevangen, zodat dit veelal slechts tijdelijk effect heeft. Minder voedselrijke situaties in de uiterwaarden komen met name op hoge delen van oeverwallen voor. Hier liggen kansen voor soorten van rivierduingraslanden. Kansen voor soortenrijkere begroeiingen van (wissel)vochtige graslanden liggen juist binnendijks waar wel overstroming optreedt maar dan door kwelwater.

De meeste ruigtekruiden zijn gevoelig voor overstroming. In de huidige situatie met veelal intacte zomerkaden worden jaren met zware overstromingen afgewisseld met jaren zonder overstromingen. Het talrijke voorkomen in uiterwaarden van ruigtekruiden zoals Grote brandnetel is mede te danken aan hun vermogen tot snelle kolonisatie na zware overstromingen vanuit een zaadbank die in jaren zonder overstromingen wordt opgebouwd.

Beschaduwning leidt pas tot een grote afname van ruigte bij lichtpercentages die beneden de 7% van het normale daglicht komen. In de meeste wilgenbossen ligt dit percentage hoger. Ook in veel hardhout-ooibossen in Europa, waar de boomlaag bestaat uit essen en eiken met lichtdoorlatende kronen, kunnen dichte ruigten voorkomen. Slechts waar sprake is van een meerlagige bosstructuur met een goed ontwikkelde struiklaag zijn lichtniveaus laag genoeg om ruigtevorming tegen te gaan en kans te bieden aan bosplanten en boomverjonging.

Ruigtesoorten als Grote brandnetel groeien slecht op verdichte bodem. Hierdoor ontstaan vooral op stevig aangereden terreinen kansen voor andere soorten. Op veel kleinere schaal kan ook betreding door mensen en dieren een rol spelen bij het terugdringen van ruigte.

Extensieve begrazing kan leiden tot variatie in graslandvegetaties, vooral vanuit een situatie van intensievere begrazing. Koeien, paarden en konijnen laten de brandnetels echter vrijwel ongemoeid, zodat ruigte aanwezig zal blijven.

We kunnen derhalve concluderen dat bij de huidige nutriëntenbelasting en rivierdynamiek ook na natuurontwikkeling rekening gehouden moet worden met een groot aandeel ruigte in de vegetatie van de uiterwaarden.